Kvs
Säätiö • Foundation
Museokatu 18, FI-00100 Helsinki
käynti • street address: Cygnaeuksenkatu 4

Ulkosuomalaisten lasten perusopetus vaarassa – Etäkoulu Kulkurin / Distansskolan Nomadin riittämätön rahoitus talousarvion kipupisteenä

Kansanvalistusseura sr.:n (Kvs-säätiö) lausunto eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Asia: HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026
Teema: Vapaa sivistystyö (luvussa 29.10): Talousarvioesityksen keskeiset painotukset ja kipupisteet ml. Etäkoulu Kulkuri/Nomadskolan tilannekuva

Kiitämme mahdollisuudesta lausua talousarvioesityksen keskeisiä painotuksia ja kipupisteitä koskien. Esitämme vakavan huolemme talousarvioon esitetystä Etäkoulu Kulkurin / Distansskolan Nomadin määrärahan vähäisyydestä. Nykyisellään esitetty summa ei riitä kattamaan edes kolmannesta palkkakuluista.

Kvs-säätiön ylläpitämän Etäkoulu Kulkurin ja Distansskolan Nomadin rahoitus vuodelle 2026 on siirretty aiemmalta valtion budjetin momentilta 29.10.51 (valtionavustus järjestöille) momentille 29.01.31 (eräät Opetushallituksen menot ja avustukset). Kulkurin / Nomadin rahoitus perustuu harkinnanvaraiseen valtionavustukseen ja kurssimaksuihin. Valtion 2026 talousarvioesityksessä toimintaan on esitetty vain 148 000 €. **Hallitusohjelmassa panostetaan voimakkaasti perusopetukseen, mutta Etäkoulu Kulkuri / Distansskolan Nomad uhkaa jäädä rahoituksen väliinputoajaksi.**

Jos eduskunnan myöntämää lisämäärärahaa ei saada, Kvs-säätiö ei voi ylläpitää Kulkuria ja Nomadia, vaan toiminta ajetaan alas vuonna 2026. Ilman lisämäärärahaa 450–500 oppilasta yli 60 maassa jäävät ilman suomenkielistä perusopetusta ja viisi kokoaikaista asiantuntijaa ja 29 sivutoimista verkko-opettajaa työttömiksi.

Kvs-säätiö perusti etäkoulun ulkosuomalaisille lapsille vuonna 1975 Ulkoministeriön virkamiesten rouvat ry:n (nyk. Ulpu ry) aloitteesta ja opetusministeriön toimeksiannosta. **Kulkuri täyttää vuonna 2025 jo 50 vuotta ja on koko historiansa ajan toiminut suomalaisen laadukkaan etäopetuksen edelläkävijänä.** Verkko-opetusta on toteutettu vuodesta 2000 alkaen. Koulu on koko toimintansa ajan saanut harkinnanvaraista valtionavustusta projektin omaisesti, vaikka toiminta on hyvin vakiintunutta ja tarve sille on kasvanut merkittävästi puolen vuosisadan aikana.

Tärkeitä kohderyhmiä alusta alkaen ovat olleet ulkomailla suomalaisyrityksissä sekä valtion ja kirkon tehtävissä työskentelevien perheiden lapset. Ulkosuomalaiset perheet lähtevät maailmalle monista eri lähtökohdista ja tuloluokista. Viime aikoina kohderyhmissä ovat painottuneet lähetetyt työntekijät, tavoitteelliset kilpaurheilijat, diginomadit sekä **NATO:n ja Puolustusvoimien lähettämät perheet**. **Olemme siis tärkeässä roolissa kansallisen turvallisuuden takaajana sekä helpottamassa suomalaisen työvoiman liikkuvuutta ja elinkeinoelämän kansainvälistymistä.**

Elokuusta 2025 alkaen Kvs-säätiö on vastannut myös ruotsinkielisen Distansskolan Nomadin toiminnasta Raaseporin kaupungin kanssa tehdyn yhteistyön päättymisen myötä. Tarjoamme suomalaista verkko-opetusta yhdenvertaisesti **sekä suomen että ruotsin kielellä.**

Kulkurin oppilaat voivat suorittaa koko perusopetuksen oppimäärän ja saada peruskoulun päättötodistuksen erityisessä tutkinnossa, jonka ottaa vastaan Helsingin yliopiston Viikin

normaalikoulu. Osalla ulkomailla asuvista oppilaista ei ole muuta koulunkäyntimahdollisuutta, ja he opiskelevat Kulkurissa kaikkia vuosiluokan aineita. Koko perusopetuksen oppimäärän suorittanut oppilas pääsee halutessaan jatkamaan suomalaisessa toisen asteen oppilaitoksessa. Lukuvuonna 2024–2025 yhteensä 38 Kulkurin oppilasta opiskeli kaikkia vuosiluokan aineita. **Kulkurin kehittämä verkko-opetuksen ja -ohjauksen malli mahdollistaa perusopetuksen koko oppimäärän opiskelun etänä.**

Verkkokoulussa on **yli 100 suomen- ja ruotsinkielistä perusopetuksen kurssia**, joissa opetus tapahtuu reaaliaikaisesti ja ei-reaaliaikaisesti. Etäopetus mahdollistaa oppimisen kaikilla aikavyöhykkeillä ympäri maailman. Kulkurissa etäopiskelua tuetaan opinto-ohjauksella sekä yhteisillä rakenteilla ja toimintatavoilla. **Kulkuri pystyy vastaamaan kasvavaan kysyntään, ja palvelumme skaalautuvat tarvittaessa nopeasti suuremmille oppilasmäärille.**

Toiminnan turvaamiseksi vuonna 2026 esitämme, että eduskunta lisää momentille 29.01.31 Etäkoulu Kulkurille ja Distansskolan Nomadille 300 000 € (yht. 448 000 €). Tällä lisärahoituksella voidaan taata laadukas ja saavutettava perusopetus sitä tarvitseville ulkosuomalaisille oppilaille ja koulun toimintaa voidaan kehittää.

Perustelut:

Verkkokoulu joustavasti saavutettavissa ympäri maailman

Maailmalla on lähes 2 miljoonaa ulkosuomalaista, joista noin 300 000 on Suomen kansalaisia.*) Lähtevien perheiden taustat ovat moninaiset. Kaikkien lähellä ei ole toimivaa Suomi-koulua, ja suomalaisia ulkomaankouluja on vain muutamissa maissa. Fyysisinä kouluina näiden on mahdotonta tavoittaa muita kuin koulujen lähialueilla asuvia ulkosuomalaisia.

Digitaalinen verkkokoulu Etäkoulu Kulkuri / Distansskolan Nomad on joustavasti saavutettavissa kaikkialla maailmassa. Ulkosuomalaisstrategiassa tavoitteena on, että valtionhallinto tukee aktiivisesti ulkosuomalaisten suomalaisen identiteetin, kielen, kulttuurin ja kansalaisuuden säilyttämistä ja vahvistamista. Erityisesti mainitaan tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksien laajempi hyödyntäminen.*) **Ulkosuomalaiset itse toivovat lasten suomen kielen ylläpitoon ja kehittämiseen paikkariippumattomia digitaalisia ratkaisuja.****) Jotta nämä mahdollisuudet voidaan taata molemmilla kotimaisilla kielillä, on eduskunnan lisämääräraha elinehto.

Paluumuuttajien merkitys Suomelle kasvaa

Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushankkeessa ulkosuomalaisilla on huomioitu olevan Suomen kehitystä tukevia valmiuksia.***) Lasten kielitaidon ja kulttuuri-identiteetin ylläpitäminen on tärkeää, jotta siteet Suomeen vahvistuvat ja paluu kotimaahan sujuu. **Väestönmurroksen myötä nuoret ikäluokat eivät riitä täyttämään tulevaisuuden työvoimatarvetta, jolloin paluumuuttajat ovat elintärkeitä Suomen koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton edistämiselle.**

Kulkuri ja Nomad tukevat ulkomailla asuvien lasten äidinkielen (suomi/ruotsi) ja suomalaisen kulttuuri-identiteetin kehitystä ja mahdollistavat sujuvan siirtymän takaisin suomalaiseen kouluun perheen palatessa kotimaahan. **Ulkomailta palaavilla oppilailla on arvokasta monikulttuurista ja -kielistä erityisosaamista, josta koko yhteiskunta hyötyy, kun he jatkavat opintoja Suomessa ja siirtyvät työelämään.** Ulkosuomalaisten nuorten paluu Suomeen opiskelemaan edellyttää vahvaa äidinkielen taitoa, jonka todistamista myös yliopistot vaativat. Kulkurin kautta saatu todistus suomen kielen ja kirjallisuuden perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta on yliopistojen hyväksymä kielitaitotodistus.

Kurssimaksujen nosto ajaa eriarvoisuuteen, lisärahoitus tarvitaan

Kulkuri ja Nomad ovat kustannustehokkaita digitaalisia palveluita. **Kulkurin yksikköhinta oppilasta kohti on 20 % perusopetuksen yksikköhinnasta ja 16 % ulkomailla sijaitsevan suomalaisen yksityisen koulun yksikköhinnasta.** Valtionavustus oppilasta kohti vuonna 2025 on 809 €. **Kurssi- ja oppimateriaalimaksuja on jouduttu nostamaan merkittävästi vuosina 2023–2025.** Esimerkiksi 7. luokan perusopetuksen koko oppimäärän opiskelu maksaa perheille jo 4 790 € + oppikirjojen hinta. Suomen kielen ja kirjallisuuden verkkokurssin hinta on noussut kahdessa vuodessa 54 % ja on nyt 385 € + oppikirjan hinta. Päättökokeiden suorittaminen erityisen tutkinnon päättötodistusta varten maksaa lähes 1 300 €.

Maksujen kipuraja on saavutettu. Maksujen korotuksen myötä monilla ulkosuomalaisperheillä ei ole enää varaa kustantaa lastensa opiskelua suomeksi. Maksullinen koulutus ei myöskään ole talousarvioesityksessä esitettyjen tavoitteiden mukaista, sillä perusopetuksen tavoitteena on lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. **Lisärahoitus takaa, että ulkosuomalaiset oppilaat saavat mahdollisuuden laadukkaaseen perusopetukseen suomalaisen opetussuunnitelman mukaan, riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta.**

Viime vuosina Kulkurissa on toteutettu merkittäviä säästö- ja tehostamistoimenpiteitä, kuten asetettu tuntikatto opettajien työlle, lyhennetty reaaliaikaisia etäopetustuokioita ja nostettu niiden oppilasmäärää sekä vähennetty opettajien välistä yhteistyötä. Lisäksi määräaikaisia työsuhteita ei ole voitu jatkaa taloudellisista syistä.

Verkko-opetuksemme laatu tunnetaan Suomessa ja maailmalla

Etäkoulu Kulkuri / Distansskolan Nomad on tunnustettu toimija kansallisesti ja kansainvälisesti. Lukuvuonna 2021–2022 Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti Kulkurin toiminnan kehittävän arvioinnin. Koulun vahvuuksiksi tunnistettiin pitkä kokemus ulkosuomalaisten opetuksesta sekä etäopetuksen ja -ohjauksen toimivat käytännöt. **Karvin mukaan Kulkurin verkko-opetus muodostaa laadukkaan kokonaisuuden.** Kulkuri on kehittänyt verkko-opetuksen laatua, vaikka rahoituksen vakiintumattomuus hankaloittaa toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä. Kaikilla opettajillamme on suomalaisen perusopetuksen opettajan kelpoisuus.

Etäkoulu Kulkurilla on laatukäsikirja ja verkkokurssien materiaalit ovat saavutettavuusstandardien mukaisia. Viime vuosien aikana on kehitetty yhteisiä kurssirakenteita, reaaliaikaisia opetustuokioita, oppilaiden välistä vuorovaikutusta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä pelillisyyttä. **Kulkurin tarjoama opetus ja opinto-ohjaus on saanut erinomaista palautetta perheiltä.** Lisämäärärahan turvin tavoitteena on vuonna 2026 kehittää etenkin alakoulun ruotsinkielisiä *modersmål*-verkkokursseja, jotta oppimateriaalit vastaavat tämän päivän tarpeita ja laatua.

Kulkuri toimii aktiivisesti kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa jakaen etäopetusosaamistaan ja -kokemustaan. Vuosittain järjestetään Etäopetuksen päivä ja osallistutaan moniin tilaisuuksiin ja konferensseihin. Kulkuri on kansainvälisen verkkokouluverkosto ICONSin ja Suomi-koulujen tuki ry:n perustajajäsen ja toimii näiden organisaatioiden hallituksissa. Muita yhteistyökumppaneita ovat muun muassa Otavian Nettilukio, pohjoismaiset sisarkoulut, Suomen eOppimiskeskus ry, Opetushallitus sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Kulkuria ylläpitävällä Kvs-säätiöllä on edustus Suomen Unesco-toimikunnassa sekä pääministeri Orpon johtamassa kestävän kehityksen toimikunnassa.

Kulkurilla on OKKA-säätiön kestävän tulevaisuuden sertifikaatti, ja se on maailman ensimmäinen Unesco-koulustatuksen saanut verkkokoulu. Koulussa toimii kestävän tulevaisuuden opettajatiimi ja oppilaille suunnattu Tulevaisuustuutorit-verkkokurssi. Lisäksi oppilailla on mahdollisuus suorittaa Maailmankansalaisen diplomi. Kulkurissa järjestetään joka vuosi monialainen ilmiöprojekti, jonka teeman oppilaat äänestävät. Teema kytkeytyy aina Agenda2030-tavoitteisiin.

Etäopetus on koulutuksellista huoltovarmuutta

Etäkoulu Kulkuri on toiminut vuodesta 1975 ja kehittänyt etäopetusta 50 vuoden ajan. **Koulumme asiantuntemusta tarvittiin pandemian aikana, kun koko Suomi siirtyi etäopetukseen lyhyellä varoitusajalla.** Olemme merkittävä perusopetusikäisten verkko-opetuksen kehittäjä sekä Suomessa että globaalisti. **Keväällä 2024 toteutimme yhteistyössä Unescon kanssa lähes 100 afganistanilaistytölle suunnatun mobiilietäopetushankkeen ja koulutimme 11 afganistanilaista naisopettajaa etäopettajiksi.**

On monia tilanteita, joissa etäopetus turvaa oikeuden oppimiseen, kun lähiopetus ei ole mahdollista: esimerkiksi ulkomailla asuessa, syrjäseuduilla tai haurailla alueilla. **Epävarmoina aikoina etäopetusta tulee kehittää osana suomalaisen koulutuksen huoltovarmuutta, huomioiden odottamattomat kriisitilanteet.**

Väestönmurros haastaa Suomea, etäopetus osa ratkaisua

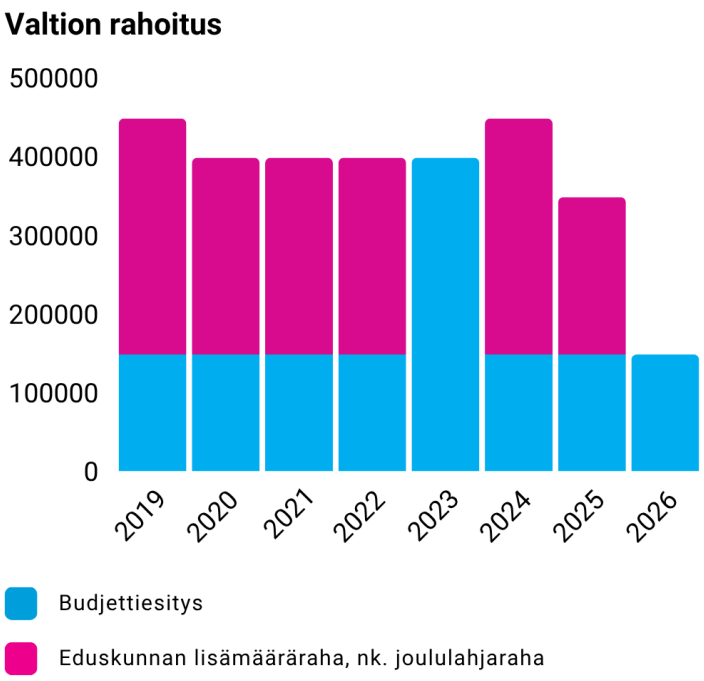
Tuoreimmat väestöennusteet puhuvat karua kieltä: **Suomen väestö vähenee ja 2030-luvulla peruskoululaisten määrä vähenee jopa 80 000 oppilaalla.******) Päteviä opettajia ei saada kaikkiin kouluihin. Tämä pakottaa kunnat pohtimaan uusia keinoja perusopetuksen järjestämiseksi tulevaisuudessa, mikä tunnistetaan myös hallituksen talousarvioesityksessä. Etäkoulu Kulkuri tekee Kuntaliiton ja muiden yhteistyökumppaneidensa kanssa vaikuttamistyötä, jotta perusopetuslain muuttaminen saadaan osaksi seuraavaa hallitusohjelmaa. Tätä tavoitetta puoltaa myös Hongiston, Kalalahden ja Varjon 2025 julkaistu tutkimus, jonka mukaan perusopetuslakia ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita on täsmennettävä etäopetuksen järjestämisen osalta. **Lakiin on kirjattava selkeät reunaehdot erilaisille etäopetuksen järjestämisen tavoille.*******) **Etäopetus voi tarjota mahdollisuuden harvenevien alueiden elinvoiman ylläpitämiseksi.**

Suomen noin 4000 koulupudokasta voisivat niin ikään hyötyä etäopetuksesta, vaikka voimavarat eivät riittäisi lähiopetukseen. Ruotsissa tähän tarpeeseen on jo herätty. Ruotsin koululakia onkin uudistettu ja laissa määritelty, milloin etäopetusta voidaan käyttää oppivelvollisuuteen kuuluvissa koulumuodoissa. Suomen tulee seurata Ruotsin mallia, ja Etäkoulu Kulkurin 50-vuotista kokemusta ja asiantuntemusta tarvitaan tässä keskustelussa. Talousarvioesityksessä viitataan myös varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä vapaan sivistystyön digitalisaation viitekehystyön toteuttamiseen, jonka tukena Etäkoulu Kulkuri mielellään toimii. **Etäopetuksen ja etäohjauksen asiantuntemuksestamme hyötyvät monet koulutusalan toimijat.**

Koska nykyinen perusopetuslainsäädäntö ei tunnista etäopetusta, tällä hetkellä Kulkuri ei ole perusopetuslain mukainen oppilaitos, Kvs-säätiöllä ei ole perusopetuksen järjestämislupaa eikä Kulkurilla pääsyä valtakunnallisiin tietojärjestelmiin (Koski, Opintopolku, Valpas). Tämä haastaa koulun toimintaa monin tavoin: Emme voi viedä oppilaiden suorituksia Koskeen, Kulkurin opinto-ohjaaja ei voi seurata oppilaiden yhteishakua tai peruskoulun päättäneiden, takaisin Suomeen muuttaneiden oppilaiden sijoittumista peruskoulun jälkeisiin opintoihin. MPASSid-kertakirjautumisjärjestelmään pääsevät ja Opetushallituksen ja opetusministeriön kehittämisrahoituksia voivat saada vain lain tarkoittamat koulutuksen järjestäjät.

Valtionavustuksen kehitys

Oheisesta kuvasta näkyy Kulkurin valtionavustuksen kehitys vuosina 2019–2026 (budjettiesityksen ja lisämäärärahan osuus eriteltyinä). Vuodesta 2024 vuoteen 2025 pudotus oli dramaattinen -22 %. Lisäksi huomionarvoista on, että **valtionavustuksen määrä ei ole seurannut yleistä palkkojen ja kustannustason nousua, eli sen reaaliarvo on heikentynyt vuosi vuodelta.**

Kuva 1: Etäkoulu Kulkurin valtionavustuksen kehitys 2019–2026

Valtion talousarvioesityksen 148 000 € ei riitä edes kevätlukukauden 2026 toimintaan. Ilman eduskunnan lisämäärärahaa Kulkurin ja Nomadin toiminta on ajettava alas, viisi kokoaikaista työntekijää ja 29 sivutoimista tuntiopettajaa irtisanottava ja lähes 500 ulkomailla asuvaa suomalaista lasta jää ilman perusopetusta tai oman äidinkielen opetusta. Pahimmassa tapauksessa toiminta joudutaan ajamaan alas kesken lukuvuoden, jolloin oppilaiden oikeusturva vaarantuu.

Ennakoitu rahoitus 2026, €

Valtionavustus	**448 000 (148 000 + eduskunnan lisäys 300 000)**
Kurssimaksutulot	290 000
YHTEENSÄ	738 000

Suurimmat kuluerät 2026, €

Henkilöstökulut	**584 000** (verkko-opettajat, opinto-ohjaaja, suunnittelijaopettaja, teknologia-asiantuntija, koulusihteeri ja koulunjohtaja)
Tuotantokulut	**120 000** (oppimateriaali-, verkko-opetuksen it- ja toimitilakulut)
Hallintokulut	**34 000** (taloushallinto, tilintarkastus, vakuutukset, jäsenmaksut)
YHTEENSÄ	**738 000**

Kvs
Säätiö • Foundation
Museokatu 18, FI-00100 Helsinki
käynti • street address: Cygnaeuksenkatu 4

Kvs-säätiön esitys

Kvs-säätiö esittää, että Etäkoulu Kulkurin ja Distansskolan Nomadin toimintaan valtion budjetissa esitettyä valtionavustusta (148 000 €) **nostetaan 300 000 €:lla (yhteensä 448 000 €)**, jolloin toiminta on turvattu.

Kiitämme valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostoa tuestanne aiempina vuosina ja toivomme vankan tukenne jatkumista. Tulemme mielellämme valiokuntanne kuultavaksi.

Lisätietoja:

Toimitusjohtaja *Lauri Tuomi*, Kvs-säätiö (Kansanvalistusseura sr.), lauri.tuomi@kvs.fi, puh. 050 476 9977
Koulunjohtaja *Ulla Harmaala*, Etäkoulu Kulkuri, ulla.harmaala@kvs.fi, puh. 044 491 4950

Viittaukset:

*) *Ulkosuomalaisstrategia 2022–2026. Sisäministeriö.*
**) *Muuttuva ulkosuomalaisuus: Kyselytutkimus maastamuutosta ja ulkosuomalaisuudesta. Siirtolaisuusinstituutti 2021.*
***) *Kansainvälisten osaajien Suomi -tutkimushanke. E2 Tutkimus 2021–2023.*
****) *Kunnat haastavassa tilanteessa, kun perusopetuksessa olevien lasten määrä vähenee – 2030-luvulla on 80 000 oppilasta nykyhetkeä vähemmän. Kuntaliitto.*
*****) *Etäopetus perusopetuksen järjestämisessä. Hongisto, Kalalahti & Varjo 2025.*